

D. Nên biết rằng niệm lớn tiếng không bằng niệm nhỏ tiếng, niệm nhỏ tiếng không bằng niệm làm thầm, niệm làm-thầm không bằng niệm trong tâm. Niệm trong tâm phải biết thấu nhiếp phóng tâm, dùng phóng tâm biến ra tâm thường trụ. Hễ thường trụ đó là vọng-tâm huân về chơn-tâm (chơn-tâm tức là chơn-như), toàn thể pháp-giới đều là diệu tịnh minh thể, đó là cảnh-giới thường-tịch-quang, thọ dụng không lường sự màu nhiệm.

203. **V.** Nguyên-nhân thứ năm là không tỏ ngộ rốt ráo cái lý niệm Phật, cũng như bên Thiên-tông tỏ ngộ được Phật tánh của mình, là ý nghĩa làm sao ?

D. Về lý này tôi đã nói rồi, đây xin nói thêm để tổng kết năm nguyên-nhân làm cho người tu-hành tâm huân về Phật, hay là tâm Phật đồng nhưt. Sách Phật có nói : Tâm, Phật và chúng-sanh, ba món không sai khác. Bên Thiên-tông dạy tìm hiểu Phật tánh làm sao, thì bên Tịnh-độ-tông cũng y như vậy ; nhưng danh-từ có khác, cho tới các kinh luận, mỗi thứ cũng có một danh-từ riêng để chỉ Phật tánh.

Như Pháp-Bửu-Đàn-Kinh thì dạy kiến Phật tánh, Kim Cang-Kinh thì dạy tỏ-ngộ Như-Lai tự tánh, Di-Đà-Kinh, Quán-Vô-Lượng-Thọ-Kinh, Duy-Ma-Kinh, thì dạy tỏ ngộ Di-Đà tự tánh, Luận Khởi-Tín thì dạy tỏ ngộ Chơn-như tự tánh, v. v. . .

Muốn tỏ ngộ rốt ráo cái lý niệm Phật, thì phải tỏ-ngộ Di-Đà tự tánh. Sau khi tỏ ngộ thì chứng được Phật tức tâm, tâm tức Phật, không còn sợ ngoại duyên hay kẻ chúng-sanh nào chiếm đoạt nhà cửa (sắc thân).

204. **V.** Niệm Phật cách nào để thấu nhiếp phóng tâm, và dùng phóng tâm để biến ra tâm thường trụ ?

D. Lời hỏi này phân ra làm hai câu : Câu thứ nhưt « niệm Phật cách nào để thấu nhiếp phóng tâm ». Câu này trả lời nữa cũng là thừa, vì tôi đã đưa ra năm nguyên-nhân niệm Phật để hiệp nhưt tâm và Phật, tức là để thấu nhiếp phóng tâm.

Trả lời câu thứ hai (dùng phóng tâm biến ra tâm thường trụ), tôi xin nói tiếp : Tu tập (theo năm nguyên-nhân) một ít lâu cho thuần-thục, thì tâm được thường trụ. Nếu tâm được thường trụ thì lần lần tùy thuận nhập sâu vào « Chơn-như Tam-muội », dẹp được tất cả phiền-não sâu dày, đức tin được mở rộng, mau tiến tới bực không thối chuyển (bực Bồ-tát bất thối).

205. **V.** Pháp niệm Phật Tam-muội giải ở đây sao không giống với phần nhiều kinh sách đã nói ?

D. Nếu nhái theo kinh sách hoài thì lý luận không được hoạt bát, ý nghĩa không được rộng, lời văn lủng túng. Hễ chứng lý được thì nói rộng khắp muôn bề, đem về gồm một lý, cái lý viên dung bình-đẳng của toàn thể pháp giới tánh.

206. **V.** Tức tâm tức Phật là sao ?

D. Niệm trước chẳng sanh tức tâm, niệm sau chẳng diệt tức Phật. (Tiền niệm bất sanh tức tâm, hậu niệm bất diệt tức Phật. - Lục-Tổ Huệ-Năng).

207. **V.** Xin ông giải thích thêm cho dễ hiểu, thế nào là tức tâm tức Phật ?

D. Đó là ý nói cái tâm chẳng sanh chẳng diệt, là chơn tâm thường trụ, là Phật vậy. Cái tâm như thế mới nói là cái tâm Phật, là tức Phật tức tâm, còn vọng-tâm thì không thể nói tức Phật tức tâm được.

208. **V.** Dùng văn-tự làm bằng cơ để cầu chứng là kẻ mê, lia tâm ra mà cầu Phật là ngoại đạo, nhưng cố chấp cái tâm là Phật cũng là ma. Thế thì nói tức Phật tức tâm, chẳng là mâu-thuẫn, chẳng là ma ư ?

D. Nhờ văn tự mà ngộ giải được nguyên-lý của tâm pháp - đạo, cũng như nhờ nghe pháp mà chứng lý, chớ không ai dùng văn-tự mà cầu chứng đạo tâm bao giờ. Phải biết rằng văn-tự bất nhã là hình tướng của trí-huệ thiết-tướng, nếu cứ mê theo hình tướng của văn-tự mà tụng tán, thì không bao giờ hiển hiện được trí-huệ thiết-tướng. Mượn văn-tự làm phương-tiện để triển khai đạo tâm, cũng như mượn ngón tay để chỉ mặt trăng, nếu chấp ngón tay thì chẳng thấy được mặt trăng. Theo lý-luận trên đây mà nói, cũng như mượn tâm để chỉ Phật, nếu lia tâm ra mà cầu Phật thì thuộc về ngoại đạo, trái lại, chấp tâm là Phật cũng là ma.

209. **V.** Dùng văn-tự mà cầu chứng và lia tâm mà cầu Phật ông nói tôi đã hiểu rồi, xin giải thích thêm câu : Chấp tâm là Phật cũng là ma ?

D. Nếu ông muốn rõ Phật tánh, nghĩa là ông muốn thấy được bản tánh A-Di-Đà (cũng là bản-tánh chơn-như) thì ông không nên chấp có tâm. Bởi tâm là Pháp, chấp tâm cũng như chấp pháp. Và, ông cũng không nên chấp Phật, bởi chấp Phật thì còn kẹt vào chúng sanh. Phật và chúng sanh là hai danh-từ đối-đãi, là giả danh, hễ chấp cái này thì mắc cái kia. Vì vậy cho nên không nên chấp tâm, mà cũng không nên chấp Phật.

Làm chứng cho lý-luận trên đây, trong Tâm Phật Tụng có nói :

Phật tức tâm, tâm tức Phật

Tâm Phật lũng lai giai vọng vật

Nhược tri vô Phật phục vô tâm

Thỉ thị chơn-như Pháp-thân Phật

Nghĩa là : Phật là lòng, lòng là Phật, lòng Phật xưa nay đều là huyền vật. Nếu biết không Phật cũng không lòng, ấy mới là chơn-như pháp thân Phật.